La Pinya, una escola anarquista?

Pamare: Rodri

Tot i que molts pamares que han passat per la Pinya ni s'han considerat anarquistes i potser no coneixen cap autor o moviment anarquista, podria dir-se que ha estat una escola amb aspectes anarquistes i on diverses persones anarquistes de la ciutat han triat dur els seus fills i filles o hi han participat treballant-hi com a acompanyants. De tota manera, no solen veure's símbols o referents anarquistes penjats de les parets, mai es va definir tan sols com a espai llibertari, però el funcionament diari i les bases pedagògiques mostren el seu lligam amb les ànsies de transformació social.

Aspectes anarquistes es veuen en l'organització del projecte, en la recerca d'horitzontalitat i equitat en els esforços i compromís, en què el principal òrgan decisori sigui una assemblea i en què la qüestió de gènere estigui molt present. En aquest sentit, tot i les limitacions i presències patriarcals que sempre es colen en els nostres espais, és molt matriarcal i igualitària. A més, és un espai intergeneracional, en què es valoren totes les generacions que participen del projecte, on es cuida i s'escolta a aquelles persones que per al sistema ja no són productives, com és el cas de la gent gran. Afecte, abraçades i nins a la falda d'acompanyants confirmen aquesta temptativa de comunitat humana. La companyonia i el suport mutu es busquen no només en el funcionament intern, sinó que també fora de l'horari escolar, fora del que es considera la Pinya.

Per casualitat o causalitat, al llarg dels anys el local en què ens hem reunit ha estat un ateneu llibertari, els llocs que ens han acollit i ofert realitzar esdeveniments per l'autogestió són, majoritàriament, centres socials okupats i les diferents tendències anarquistes i anticapitalistes han estat representades a la Pinya. Tot això ha ajudat a donar una identitat àcrata a l'espai, a més d'impregnar de compromís social la quotidianitat del projecte.

Ha sigut habitual, en els moments més convulsos de la regió, que després de deixar els nens alguns pamares intercanviïn informacions sobre una vaga, un desallotjament o una manifestació. O que, durant la recollida dels pinyons i pinyones, algunes famílies es posessin parlar espontàniament de com reaccionar davant un operatiu repressiu cap al moviment anarquista o de com emparar els fills de detinguts.

Estant a la Pinya, és fàcil assabentar-se de la vida de les diferents tendències de lluitadors socials de la ciutat, les seves polèmiques i les seves convocatòries. És normal que unes famílies portin a les altres a les mobilitzacions; és a dir, a famílies que mai havien militat o que amb prou feines coneixien manifestacions autònomes i contundents.

Tanmateix, no tot ha estat un tomb cap al compromís i la militància social. Ha sigut comú veure també, a voltes, a alguns pamares abandonant els seus llocs de lluita per la seva implicació a la Pinya. Potser perquè consideraven que, des d'aquest espai, també es podia construir un futur sense Estat o resistir el capitalisme imperant de la mateixa manera que feien abans en el seu grup d'afinitat o centre social. No obstant això, alguns pamares sospitem que el sistema està més tranquil si els oprimits intenten, únicament, autogestionar les seves vides en canvi de fer això i, alhora, atacar els seus fonaments.

D'altra banda, s'ha de dir que, si bé amb les famílies provinents de moviments socials hi havia certa facilitat en el moment d'afrontar tasques col·lectives o assemblees, el fet que fossin anarquistes no ha estat garantia *sine qua non* per a la bona relació entre ells i el projecte. Encara fa mal el deute que van contraure uns anarquistes italians que se'n van anar del projecte sense acomiadar-se ni pagar les quotes que, mes a mes, havien demanat pagar més endavant. Per contra, amb persones que mai s'havien identificat amb l'anarquisme ni pertanyien a cap moviment social, hi ha hagut molta sintonia i han assumit el projecte com el que més.

Pel que fa a la qüestió pedagògica, a la relació amb els nens i nenes que, per al cas, és el que més interessa, i davant la pregunta ¿en quina mesura els aspectes educatius poden considerar-se anarquistes?, la resposta ha de ser bastant oberta, perquè no hi ha un

consens clar en l'àmbit internacional sobre què és una pedagogia àcrata. En una època en què la religió imperava, fins i tot l'educació racionalista, mixta i laica es considerava anarquista. De tota manera, els criteris més revolucionaris tenen a veure amb la defensa de la comunitat: el respecte al menor, la recerca de la seva autoestima, la cura pel seu estat emocional, posar-se a la seva alçada (física) per parlar de coses importants són pilars bàsics del projecte. Però cal puntualitzar: és tan important la qüestió col·lectiva com la individual i el fet individual no està pas per sobre del comú.

En aquest sentit, va ser important la visita que les acompanyants van fer a l'escola Paideia a Mèrida, a un projecte que es defineix anarquista. En tornar, van tenir clara la importància de transmetre als nins que la comunitat era fonamental. Quan va haver-hi xocs amb algunes famílies que, d'alguna manera, podria dir-se que sobreprotegien els seus fills o que defensaven, per exemple, que la recollida del menjador havia de ser voluntària, ells van tenir clares les respostes i, empoderats amb l'experiència extremenya, contestaven posant èmfasi a la importància de la responsabilitat grupal, més enllà de les apetències o moments que tingués cada nin. Això va crear moltes contradiccions, perquè a les escoles lliures també s'acosten persones amb una ideologia que podria definir-se com més individualista. Tanmateix això va ser fonamental per a la consolidació del projecte i perquè avui no sigui desgavellat anomenar "anarquista" a aquest projecte.

Però ha de quedar clar que el que pugui tenir d'anarquista la Pinya no ho és tant per una qüestió de principis: "els nostres fills no tindran pàtria, religió, amos, exàmens...", sinó perquè, a mesura que ens trobàvem en situacions inimaginables, les parlàvem i les resolíem, en moltes ocasions, d'una manera que es podria anomenar "anarquista". En aquest sentit, hi ha coses que ni es poden explicar i menys publicar en un llibre. Però n'hi ha altres que sí. Per exemple, al principi s'acostumava més a fer servir l'epítet "lliure" per designar la nostra forma d'acompanyar. En canviar d'espai i mudar-nos a una zona amb arbres vam pensar a canviar el nom del projecte. Què més lliure i bonic que el nou nom el posessin les nines i nins mateixos? En aquella època, les nenes de tres i quatre anys eren les més grans i van ser elles les que van dirigir la rotllana

amb la resta d'alumnes. Hi havia dues coses que en aquell moment semblaven fascinar-les: els collarets i les princeses, estaven dividides entre les dues denominacions. Per fi, van aconseguir arribar a un consens, cosa que nosaltres d'alguna manera els havíem ensenyat, i van proposar anomenar l'escola "Collar Princesa". Tal qual. Seguríssimes. Se les va intentar convèncer que canviessin, se'ls va explicar el significat social d'aquestes paraules, se'ls van donar alternatives. Es van tornar a reunir i res, volien mantenir la seva proposta. Finalment, els pamares van decidir que serien ells i elles les que decidirien el nom i es va dir "la Pinya", per les pinedes i per la necessitat de fer pinya, fer grup, en la vida i en aquest projecte en concret. Havíem comprès que, més que la llibertat que ofereix la democràcia capitalista, havíem d'oferir-les eines per remar a contracorrent. En aquest sentit, a molts ens agrada més "acompanyament respectuós o alternatiu" que "lliure".

També penso en com es va afrontar una polèmica sobre la sexualitat entre nins o en el tema dels robatoris, de les sostraccions a la bossa d'un pamare o d'un pot solidari per part dels nostres petits. Pel que fa a l'últim cas, es va parlar primer entre els adults per, d'una banda, no criminalitzar —o fins i tot defensar— les expropiacions dels de baix als empresaris i, d'altra, per aclarir com és de vital que entre nosaltres, en un sentit molt ampli, no ens robem ni trenquem els llaços de confiança.